

Praten met je handen

Gebaren maken tijdens het spreken doet iedereen en altijd. Toch vinden veel taalwetenschappers dat taal en lichaam niets met elkaar te maken hebben. Een misvatting, zegt Asli Özyürek, hoogleraar gesture language and cognition (Radboud Universiteit Nijmegen). Ze hield afgelopen donderdag haar oratie.

Gebaren maken is belangrijk voor degene die ze ziet, maar ook voor degene die ze maakt, zegt u.

‘Mensen maken bijvoorbeeld gebaren wanneer ze telefoneren. Dat helpt ze om greep te houden op hun gedachten. Gebaren zijn een soort externe hulp. Uitgesproken woorden verdwijnen in het niets, maar een gebaar is visueel, het geeft je feedback.

‘Mensen die veel gebaren maken die in lijn zijn met de boodschap die ze brengen, worden als betrouwbaar en effectief gezien. De ontvangers begrijpen en onthouden de boodschap beter, en worden sneller overtuigd door iemands argumenten. Premier Rutte doet dit perfect.’

Is het moeilijk opzettelijk verkeerde gebaren te maken?

‘Mensen maken weleens verkeerde gebaren als ze hun aandacht er niet bij hebben, of als ze nerveus zijn. De Amerikaanse oud-president Bush zei een keer tijdens een speech dat de rechterhand moet weten wat de linkerhand doet, maar stak ter illustratie de verkeerde handen op. Opzettelijk verkeerde gebaren maken doen we, behalve in onderzoek, niet; maar sommige mensen zijn wel beter in het maken van gebaren dan andere.’

Asli Özyürek

Foto Erik van 't Hullenaar

Maken mensen die verschillende talen spreken ook verschillende gebaren?

‘Als tweetalige mensen hetzelfde zeggen in de ene taal en in de andere, maken ze daar-

bij verschillende gebaren. In de hersenen moet sprake zijn van een soort interface tussen het taalproductiegebied en het gebarenproductiegebied, waarbij de selectie van de woorden en de manier waarop je over iets praat, het type gebaren beïnvloedt. Daarnaast is er sprake van sociaal-culturele invloed. Mensen die in een andere dan hun oorspronkelijke cultuur leven, veranderen hun gebaren.’

U bent van origine Turks. Merkt u zelf verschillen?

‘Als persoon – ik heb dit niet wetenschappelijk onderzocht – heb ik de indruk dat Nederlanders denken dat Turken die veel gebaren maken tijdens het spreken, de taal niet goed beheersen. Zelfs als die Turken zonder accent en grammaticaal correct spreken. Het valt me op dat Nederlanders terughoudend zijn tegenover gebaren maken. Ze hebben een individuele lichamelijke ruimte waarin je niet mag treden. In Turkije is het heel normaal om tijdens het spreken iemand aan te raken, maar hier mag dat niet. Als ik hier gebaar, dan houd ik me in.’

Malou van Hintum